

ELIAS AROSPE, ZUMAYA'KO ENDRE JAUNAK,
ETXEGARAI'TAR BONIFAZIO
JAUNAREN EUSKALTZAIN-SARERAN IRAKURITAKO ITZALDIA

Izkelzain garbalak. Andreak, Jaunak

Egun atsegiñ ta oroigaría degu txit, gauko egun au, zumaiarak.

Zer dala ta?

Gure uritar garbal ta maite bat Euskaltzaindiaren aukietara igotze-eguna degulako.

Ta jai eder au bear dan eran ospatzeko, gure Euskaltzaindi goi-goikoa, gure uritxo maite onetara etoñi zaigulako.

Ederki ta ederki egin dezute izkeltzain jaunak, jai pozgari au izkeltzain beñiaren jayotz-uri beñtan ospatzea otu zaizutenean.

Eskergari ta txalogari zaizute, gertaera onen goxotasun eta kutuntasuna obekiago muxtatutzearen, «ama» itz goxoen ta kutunen lenengo aldiz izkeltzain beñiaren ezpañak zezeldu zuten Euskaleñiko txoko ontara etortzea otutzeaz.

Nik uritar danen eta neure izenean eskeñik beronenak ematen dizkitzuet ekartzen diguzuten andizuren onegatik, eta guztiok txalotzen zaituztegu geure indar osoakin...

Egia esan, ordea, naigabetxo bat badet biotzean aldi ontan: nere ez jakiñ ta izkel-toteltasunaz gertaldi oroigari ontan itz egin beñra; bañan egiz diotzuet

ere: Alaz ere, poz zait txit, beste aldetik, orlako ereti atsegiñen aginduz, nere uri-arduratzagatik, itz egin bear izatea.

Barkatu bada, andre ta jaun agurgariak gertaldi ospetzu onetan, egitez ere nik alde artzea.

Zumaitaräk: Ondo ezagutzen dezute izkeltzain beria: Boni itz erdiz, batzuek, eta Bonipaxio besteak deitzen diogu laztantsuz.

Eridiko Epailleku goi-goyenekoan (Tribunal Supremo gaztelaniz esaten zayo) ardura txit berezi ta goiko bat bere gañean darama eta osoro zuzen ta txalogari eraman ere...

Bañan bere buru argitsu ta jakintsua, aiatu dedan ardura orek eskatzen diozkan egikizunak bete ondoren bere biotza dagoen lekura dijoakio: Euskalerira eta alduen guztian gorputzez ere onuntzatxe datorkigu.

Eta buru oren almen arigarria eta gorputz zimel, banan bizkor oren kemen guztiak ere, bai, Euskeleri maitearen alde lanean nekatsu eta eten gabe lanean darabilzki.

Euskaleriko mendi, ibar, uri, ta txoko guztiak ezagutzen ditu.

Ibili oen emaitzat denbora luze ez baru liburu txit domutsu bat argitaratuko digu bere luma trebeak.

Udaraldian Madrid'tik etofi orduko, utzi bere kutunak, ondo irasirik, Zarautz'ko atsedean paketsuan; asmantarez zankuak estali; bizkar gañean zofoa artu ta eskubian makila... eta... antziak... bidez-bidez, mendiz-mendi, ibaretik-ibar... uriz-uri.

Zertara dijoa... Zerk darabilki artega ta ainbeste lan artzen gizon ori.

Mendi, ibar, zelai ta uri oyei, berak txit ederki ezagutu zituzten, asaba zaren ekandu ta oituren beri galdetzera dijoa...

Euskaleriaren kondairan, mami-mamiraño sartu-
gureak darama...

Gure jayotz-erri kutunaren ganako maitetasunak era
ortan darabilki...

Gero bere jakinduri argia or eta emen Euskalerian
zabalduez nekaitu badabil...

Ez det nai, andre ta jaunak, itzalditxo arlote au
asko luzatu, zuek ez geyegi nekatzearen; len ere onez-
keru, naikoa aspertu zaituztet-eta.

Bañan, Andre ta Jaunak, ereti onek beste oroimen
bat badakarkigu ere, nai ta nabez, gure begien aurera:
oroimen gozoa bera, benetan, gu guztiontzat.

Danon espaneñetan dabil bero-bero, une onetan bere
izena: Karmelo Etxegarai jauna zana... Boni'ren anai
bakaña.

Karmelo'ren izatea ornitzen zuten doen beñi: bere
adimen, oroimen eta jakinduri afigarñen beñi; bere
biotzaren edertasun, kristautasun ta apaltasun ariga-
riagoen beñi zerbait emateko; itz batean; bere aundi-
tasun goyenkoaren zerbaitxo ere, bear bezela, adie-
razteko, zearo kemenge aitortzen nayotzute ni.

Menéndez Pelayo, Toras y Bagés, Aita Fita,
Aureliano Fernández Geña eta oyen aideko beste
jakintsu ilezin batzuek adieraziko ziguten bero-bai
bero Karmelo'ren bikaintasun arigarña.

Azpeiti'n idiki zituen gorputzeño begiak, bañan
berak zionez Zumaya'n zabaldu zituen animakoak.

Eta bere gazte-garai gosoen ta edereña ementxe
igaro zuan.

Oregatik, jayotz-uria maitatzen dan maitasunakiñ
maitatu zuen Karmelo'k beñi uritxo au.

Izkeltzain jaun beña: Zor anitz zaizkizun gora-
menetatik nere mingain totelak gaur daramazkizun
apurtxo auek ere badakit arantzak balira bezela
zaizkitzula.

Gazteleñi aldetik zatozen bakoitzean eta gure Gipuzkoa maiteko mendiak urutira begiztutzean, zure biotzak xamurki dardar gipuzkoar alorkari jakiñ batera abestendu.

Ara nun diran, mendi maiteak

Ara nun diran zelayak

Baseri eder txuri txuriak

Iturri eta ibayak

Ta zure lei bizi bat euskal-basetxeko ixil paketsu bizikera litzake:

Beti zuretzat Euskalerientzat il arteraño

Gorputz ta anima guztia

eta Laburdi'tar oleskariakin batera, gureganatzean, gozoro abestuaz:

Ikusten dezu goizean

Eguna azten danean

Menditxo baten gañean

Etxe txikitxo aitzin txuri bat

Lau aitz aundiren artean

Ituritxo bat aldean

Txakur txuri bat atean

Añ bizi naiz ni pakean.

Bañan Jauna barkatu. Guk ere gaur gure beara bete bear degu; zuri dizugun zofa zerbait kendu nai degu.

Zumaiarak. «Laudemus viros gloriosos»...

Izki guren oek eskatzen diguten bezela, beste aldi batean Franziska Etxezarreta, gutar emakume oroigarri ura, eta Txomiñ Agirre erdi baño geyago zumaitar zan euskaltzale bikaiñ ta idazle garbal ura goratu giñuzen bezela gaur Etxegarai'tar Bonifazio gure uritar jakin-

tsu au aipatzen degu; eta bere izena Etxabe, Olazabal, Goiguru, Sasiola, Azpiazu eta beste ilezin izenekin gaurtik alkartzen degu.

Ta uriko seme gailenduak goratzean gure uritxoak goratzen degu; GORA BADA IZKELTZAIN BEŔI, GURE ETXEGARAITAR BONIFAZIO JAUNA.
